

Riktlinjer

Styrdokument

RIKTLINJER FÖR OFFENTLIG KONST

Antaget av: Kommunstyrelsen

Datum: 2025-01-08

Gäller från och med: 2025

Ansvar uppföljning/uppdatering: Servicechef

Gäller till och med: 2028

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Våra styrdokument

[Normerande]

Vision - Överordnad, anger riktning för övriga dokument

Policy - Vår hållning, övergripande

Riktlinjer - Rekommenderade sätt att agera

Regler - Absoluta gränser och ska-krav

[Aktiverande]

Strategi - Avgörande vägval och strategiområden

Program - Avgörande vägval och programområden

Plan - Uppdrag, tidsram och ansvar

Innehåll

1	Bakgrund	4
2	Syfte	4
3	Förutsättningar	5
3.1	Armlängds avstånd	5
3.2	Politik för Gestaltad livsmiljö.....	5
3.3	Konstnärlig gestaltungsgrupp.....	5
3.4	Upphandling av offentlig konst.....	5
3.5	Finansiering	5
4	Arbetet med offentlig konst.....	6
4.1	Utgångspunkter	6
4.2	Konstgestaltning	7
4.3	Arbetsgrupp.....	7
4.4	Konstprogram	7
4.5	Donation och deposition	7
4.6	Vård och underhåll	7
4.7	Omplacering av befintliga verk	8
4.8	Avyttring av offentlig konst	8
4.9	Registrering och dokumentation	8
4.10	Medverkans- och utställningsavtal (MU).....	8
4.11	Upphovsrätt	8

1 Bakgrund

Offentlig konst avser den konst som är placerad i våra gemensamma rum, vilket gör den tillgänglig för allmänheten. Den offentliga konsten är producerad på beställning och tillkommer på initiativ av det offentliga – kommun, region eller stat som bekostar konsten.

Enprocentsregeln är en ekonomisk princip för offentlig konst som innebär att cirka en procent av den totala budgeten avsätts för konstnärlig gestaltning vid ny-, om- och tillbyggnad. Denna regel infördes i Sverige på 1930-talet för att integrera konst i offentliga miljöer och skapa ekonomiska förutsättningar för konstnärer. Ulricehamns kommun tillämpar 1 procent-regeln vid finansiering av offentlig konst. Ett anslag som motsvarar 1 procent av den kommunala investeringen vid ny-, om- och tillbyggnader av fastigheter avsätts i investeringsbudgeten för offentlig konst och läggs i en pott.

Även möjligheten till extern finansiering kan nyttjas, via privata näringslivsaktörer och stiftelser.

Verksamhet kultur och fritid ansvarar för den offentliga konsten genom att delta i projektering och utformning av det offentliga rummet.

- I samråd med berörda verksamheter och brukare besluta om konstnärlig gestaltning av offentliga platser och byggnader.
- Besluta om förvärv av konst för offentliga platser och byggnader och anskaffa konstverk inom ramen för anvisade medel.
- Kultur och fritid ansvarar för den offentliga konsten.

2 Syfte

Syftet med riktlinjerna är att klargöra förutsättningar, roller och ansvar i arbetet med offentlig konst i Ulricehamns kommun.

3 Förutsättningar

3.1 Armlängds avstånd

Principen om armlängds avstånd innebär att sakkunniga inom konst fattar beslut om offentligt finansierad konst i Ulricehamns kommun. Den politiska nivån ansvarar för beslut kring ekonomiska ramar för konst.

3.2 Politik för Gestaltad livsmiljö

Det övergripande arbetet med offentlig konst i Ulricehamns kommun utgår från de nationella målen i *Politik för Gestaltad livsmiljö*, som antogs i riksdagen 2018. Konst har stor betydelse för att skapa gemensamma rum med långsiktiga kvaliteter och är därför en bärande del i politikområdet Gestaltad livsmiljö, vars innehåll är styrande för staten och vägledande för regioner och kommuner.

3.3 Konstnärlig gestaltungsgrupp

Det finns en övergripande konstnärlig gestaltungsgrupp som för dialog kring gestaltade livsmiljöer vid utvecklingsprojekt i kommunen. Den konstnärliga gestaltungsgruppen består av tjänstepersoner från sektor service och sektor miljö och samhällsbyggnad. Vid behov adjungeras andra verksamheter beroende av projekt och kompetensområde. Kultur och fritid ansvarar för den konstnärliga gestaltungsgruppen.

3.4 Upphandling av offentlig konst

Bestämmelserna i LOU (lagen om offentlig upphandling) gällande konst ska följas. I denna finns tydliga regler som gäller all kommunal upphandling, även av konstverk för offentlig miljö. Regelverket säger att det ska finnas ett tydligt program för uppdraget, att det ska finnas en större grupp konstnärer att välja bland och att de som gör urvalet av konstnärerna ska vara sakkunniga, d v s konst-sakkunniga.

Konstnärer kan bjudas in genom så kallade open calls via annons i kommunens- och eller annat motsvarigt upphandlingssystem. Uppdraget kan sökas av alla yrkesverksamma konstnärer. (Att vara yrkesverksam betyder att sökande har konstnärlig högskoleutbildning eller annan merit.)

Direktupphandling kan användas vid inköp av offentlig konst. Detta tillämpas ofta när kontraktets värde är lågt. I undantagsfall kan uppdrag tilldelas en konstnär direkt om förvärvet gäller ett unikt konstverk eller konstnärlig prestation.

3.5 Finansiering

Årlig budget för konstnärlig gestaltning beslutas varje år inom ramen för kommunens gällande budgetprocess. Nivån på totalt budgetanslag uppgår över tid till 1 procent av summan gällande investeringar kopplat till ny, -

om, och tillbyggnad i kommunens fastigheter. Reinvesteringar eller andra årliga investeringar ligger inte som grund för 1 procent. För att underlätta planeringen av konstprojekt avsätts årligen 1,5 miljoner kronor i investeringsbudgeten, så länge det ryms inom beräkningsunderlaget i förra meningen.

Budgetanslaget är uppdelat i driftsbudget och investeringsbudget.

Ansökan om investeringsmedel ska ske i enlighet med gällande rutiner. Av investeringsansökan ska, förutom nivå på investeringsutgift och framtida driftkostnad, även framgå var den konstnärliga gestaltningen är tänkt att placeras.

Drift, skötsel och underhåll ansvarar verksamheten kultur och fritid för.

Kostnader knutna till att förbereda platser för konstverk, det vill säga fundament, belysning, ställningar, vatteninstallationer eller liknade ska finansieras av bygg- eller grönyteprojektet.

Del av investeringsbudget och driftsbudget kan användas till kommunens konstsamling.

Extern medfinansiering kan undersökas vid behov.

4 Arbetet med offentlig konst

4.1 Utgångspunkter

- Det ska finnas en helhetssyn där estetik och funktion samspelar på ett genomtänkt sätt.
- Konsten ska vara tillgänglig för allmänheten.
- Eftersträva en god spridning avseende konstnärskap, material och tekniker.
- God representativitet ur aspekter som jämställdhet, mångfald, ålder och etnicitet.
- Konstverket ska tillföra något till platsen, rummet eller sammanhanget.
- Hänsyn ska tas till miljömässig, social och konstnärlig hållbarhet.
- Sträva efter att främja konstnärens roll och arbetsvillkor.

4.2 Konstgestaltning

Kultur och fritid leder och samordnar arbetet med konstgestaltningar. Med konstgestaltning avses här ett beställt offentligt konstverk, där en professionell konstnär skapar ett konstverk för en specifik plats. Gestaltningarna tar plats i våra offentliga miljöer runt om i kommunen såsom på gator och torg, i parker, skolor och andra kommunala verksamheter

4.3 Arbetsgrupp

En arbetsgrupp sätts samman för varje enskild konstgestaltning. Medverkande i processen kan variera beroende på projektets inriktning och placering. Gruppen kan exempelvis bestå av tjänstepersoner från kultur och fritid, byggprojektledare, arkitekt/landskapsarkitekt och representanter för berörd verksamhet.

4.4 Konstprogram

Kultur och fritid tar fram ett konstprogram som sätter ramarna för projektet. Konstprogrammet beskriver platsen och förutsättningarna för konstgestaltningen samt den konstnärliga helheten och visionen. Konstprogrammet tas fram i samråd med projektets alla parter och är ett stöddokument som vägleder genom hela processen.

4.5 Donation och deposition

Vid förfrågan utreder kultur och fritid om det finns möjlighet att ta emot donation, förutsättningen är att det finns resurser att vårda och bevara verket för framtiden.

Donationer ska vara villkorslösa, vilket innebär att Ulricehamns kommun har fri dispositionsrätt över konstverket.

Ulricehamns kommun är restriktiv när det gäller att ta emot konstverk som endast deponeras, utan att ägandet överläts till Ulricehamns kommun.

Beslut om att ta emot större donation och deposition fattas av verksamhetschef kultur och fritid.

4.6 Vård och underhåll

Skötsel och underhåll av skulpturer genomförs utifrån en vård- och underhållsplan med prioritering. Högst prioritering har akuta åtgärder där risk för personskada eller stöld finns. Andra åtgärder gäller till exempel instabilitet i konstruktioner, lösa delar, korrosion och klotter.

Kultur och fritid samverkar med andra verksamheter kring montering av konstverken samt för löpande skötsel och underhåll.

En underhållsplan för den byggnadsanknutna konsten tas fram vid färdigställande av konstgestaltningar. I underhållsplanen ska det framkomma vem som ansvarar för underhåll och rengöring.

Verksamheten för kultur och fritid ansvarar för att en underhållsplan tas fram.

4.7 Omplacering av befintliga verk

En stad eller en kommun är i ständig förändring och med detta förändras även platsers funktion, vid exempelvis ombyggnationer eller omdisponering av områden. Förutsättningarna för ett konstverk som en gång placerats på en specifik plats kan då förändras, och det kan därför bli nödvändigt att flytta på verk. En omplacering kan bidra till en positiv förändring när ett verk upplevs på nytt i en ny omgivning. Verksamheten för kultur och fritid ansvarar för eventuell omplacering.

4.8 Avyttring av offentlig konst

Vid skador på ett permanent verk kan konservator konsulteras. Är skadorna omfattande ska även konstnären kontaktas. Om möjligt ska den skadade konsten restaureras. I de fall detta inte är möjligt kan verket avyttras genom destruktion. Inför en avyttring görs en konsekvensanalys i samråd med eventuellt andra rådgivare. Vid avyttring av all typ av permanent konst ska hänsyn tas till regler kring upphovsrätt.

Offentlig konst som är skapad för en speciell plats eller byggnad kan ibland behöva tas bort vid ombyggnation. Ulricehamns kommun har rätt att besluta om att inte återplacera verket eller avyttra det genom destruktion. Vid omplacering eller avyttring av verk bör konstnären meddelas.

Verksamheten för kultur och fritid ansvarar för eventuell avyttring av offentlig konst.

4.9 Registrering och dokumentation

Den offentliga konsten registreras med foto och dokumentation i en för ändamålet avsedd databas. Information om placering, material, storlek, skötsel och annan information av vikt registreras.

4.10 Medverkans- och utställningsavtal (MU)

Medverkans- och utställningsavtalet (MU) tillämpas vid anlitande av konstnärlig kompetens. Ersättning ges till konstnärer för nedlagd tid i samband med expertis vid upphandlingar, föreläsningar och invigningar.

4.11 Upphovsrätt

Upphovsrätten skyddar konstnärers och skapande upphovsrättspersoners rättigheter att bestämma över sina verk. Upphovsrätten regleras i Upphovsrättslagen (1960:729). Ulricehamns kommun har inte rätt att göra ingrepp - ändra/omskapa ett konstverk - utan konstnärens tillstånd, med hänvisning till upphovsrätten.